

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Сокур Марина Борисівна**, 1998 року народження, громадянка України. Освіта вища: закінчила у 2020 році Університет державної фіскальної служби України за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та отримала магістра з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Аспірантка Державного податкового університету Міністерства фінансів України м. Ірпінь з 01.10.2020 р. по теперішній час, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка» (Доктор філософії).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету Міністерства фінансів України м. Ірпінь від «05» червня 2024 року № 723, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради	–	Дмитра Олександровича Лазаренка , доктора економічних наук, професора, професора кафедри економіки та економічної безпеки Державного податкового університету
Рецензентів	–	Надії Володимирівни Новицької , кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики Державного податкового університету
Ольги Іванівни Марченко , кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Державного податкового університету
Офіційних опонентів	–	Галини Миколаївни Тарасюк , доктора економічних наук, професора, декана факультету бізнесу та сфери обслуговування Державного університету «Житомирська політехніка»
Юрія Васильовича Кравчика , кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри менеджменту та адміністрування Хмельницького національного університету.

на засіданні «25» липня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Сокур Марині Борисівні на підставі публічного захисту дисертації «Формування системи управління екоінноваційними проектами розвитку регіону» за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник: **Вікторія Вікторівна Гурочкіна**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Державного податкового університету.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 15 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Сокур М. Б. Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних викликів. *Соціальна економіка*. 2020. Випуск 60. С. 38–46. URL : <https://periodicals.karazin.ua/socoeconom/article/view/16664> DOI 10.26565/2524-2547-2020-60-04 (0.5 д. а.).

2. Сокур М. Б. Особливості та ключові ризики життєвого циклу еко-інновацій у стартап-проектах. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2021. Випуск 7. С. 140–151. URL : <http://surl.li/skrme> DOI 10.33244/2617-5932.7.2021.140-151 (0.5 д. а.).

3. Сокур М. Б. Тенденції бюджетного фінансування процесів відновлення екологічного стану країни. 2023. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023 р., Випуск №4 (130). С.88-94 URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2023/4_2023/15.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-4-13> (0.5 д. а.).

4. Сокур М. Б. Еко-інновації для сталого розвитку: сучасний стан, механізми фінансування та проєктна діяльність. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. Випуск 4. С. 84–91. URL: <http://surl.li/skrlw> DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-11> (0.6 д. а.).

5. Sokur M. Drivers of eco-innovative business development. *Pedagogika, zarządzanie i inżynieria zarządzania wobec wyzwań współczesności. PRACE NAUKOWE WSZIP*. 2022. Т. 52 (2), р. 229–239. URL: <http://surl.li/sksam> (0.6 д. а.).

6. Сокур М. Б., Гурочкіна В. В. Екоцид та урбаніцид в Україні: наслідки російсько-української війни та етапи повоєнного відновлення. *Подільський науковий вісник*. 2022. № 3(23), 4(24). С. 52–59. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1684272> DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2022-23-24-8> (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а., співавтору належить 0.2 д.а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано економічні та екологічні наслідки від дії збройного конфлікту та запропоновано шляхи відновлення екологічно стану регіону. Особистий внесок співавтора: проведення загального огляду економічних та екологічних наслідків від збройного конфлікту в Україні. Розробка пропозиції щодо відновлення екологічного балансу країни.*

7. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Розвиток еко-інновацій в ЄС: сучасний стан, фінансове забезпечення та емерджентна динаміка. *Освіта та підприємництво: точки дотику : монографія / колектив авторів ; відп. ред. В. В. Швед, Д. І. Наумов*. Вінниця, 2021. 224. С. 4–

17. URL: <http://surl.li/skrso> (0.8 д. а., дисертанту належить 0.5 д. а.). (0.8 д. а., дисертанту належить 0.5 д. а., співавтору належить 0.3 д. а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано динаміку індикаторів рівня розвитку екоінновацій у країнах ЄС та запропоновано напрями екологізації промисловості країни. Особистий внесок співавтора: формування загальних висновків, аналіз даних, структури дослідження екоінноваційних проєктів.*

8. Сокур М. Б. Особливості формування інвестиційного портфеля проєктів із врахуванням соціальної, економічної та екологічної складових. *Економічні перспективи підприємництва* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 8–9 жовтня 2020 р. Ірпінь, 2020. С. 86–92. URL : <http://surl.li/skrus> (0.5 д. а.).

9. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Еко-інновації в емерджентній економіці. *Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2020 р., Прага, Чехія, 2020. С. 10–13. URL : <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16079521313881.pdf> (0.25 д. а., дисертанту належить 0.12 д. а., співавтору належить 0.13 д. а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано процеси формування системи управління еко-інноваціями та еко-інноваційними проєктами розвитку. Особистий внесок співавтора: дослідження особливостей впровадження екоінновацій в країнах з емерджентною економікою, аналіз впливу екоінновацій на сталість економічного зростання, вивчення соціальних та економічних вигід від екологічних інновацій.*

10. Сокур М. Б. Економіка знань: роль та необхідність для українського суспільства. *Економічні перспективи підприємництва* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 2021 р. Ірпінь, 2021. С. 26–29. URL: <http://surl.li/skruo> (0.25 д. а.)

11. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Особливості еко-інноваційного розвитку аграрного сектору. *Європейські виміри сталого розвитку* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 11 червня 2021 р. Київ : Національний університет харчових технологій, 2021. С. 82–90. URL: <http://surl.li/skrvq> (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а., співавтору належить 0.2 д. а.). *Особистий внесок здобувача: розкрито теоретичну сутність інновації як економічної категорії та її особливості функціонування в аграрному секторі економіки України, висвітлено інноваційні перспективи розвитку аграрного сектору економіки України та проаналізовано його сучасний стан. Особистий внесок співавтора: аналіз специфічних технологій, методів та стратегій, спрямованих на збільшення ефективності використання природних ресурсів, зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та підвищення сталості аграрного виробництва. Проведення аналізу існуючих інноваційних практик в умовах сучасного стану аграрного сектору України.*

12. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Особливості еко-інноваційних проєктів. *Підприємство і торгівля: тенденції розвитку* : збірник V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 20–21 травня 2021 р. Одеса : Національний університет «Одеська політехніка», 2021. С. 54–56. URL: <https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/04/tezy.pdf> (0.25 д. а., дисертанту належить 0.12 д. а., співавтору належить 0.13 д. а.). *Особистий внесок здобувача: доведено важливість впровадження екоінноваційних проєктів на підприємствах та розроблено механізм оцінки економічного ефекту інновації. Особистий внесок співавтора: розробка методик та механізмів оцінки економічного ефекту екоінновацій, що були впроваджені на підприємствах. Дослідження практичних аспектів*

впровадження екоінноваційних проєктів, враховуючи потреби та можливості підприємств у цьому процесі.

13. Сокур М. Б. Фінансові інструменти активізації впровадження еко-інноваційних проєктів: міжнародна практика та перспективи реалізації в Україні. *Економічні перспективи підприємництва* : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 18–19 лютого 2022 р. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. С. 51–54. URL: <http://surl.li/skrxb> (0.25 д. а.).

14. Сокур М.Б., Гурочкіна В.В. Вплив воєнного конфлікту на техногенно-екологічну безпеку в Україні. *Фінанси, економіка, право vs війна*. Збірник матеріалів міжнародного конгресу. м. Ірпінь, 27 квітня 2022 р. Державний податковий університет. С.463-469. URL: <http://surl.li/smerj> (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а.). (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а., співавтору належать 0.2 д. а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано вплив збройного конфлікту на території України та його вплив на техногенно-екологічну безпеку, висвітлено аналіз пошкоджень внаслідок ведення бойових дій у містах та селищах України, запропоновано заходи щодо відновлення та зміцнення організаційної та законодавчої основ природоохоронної діяльності в умовах конфлікту* *Особистий внесок співавтора: дослідження стану регіонів та видів техногенно-екологічних наслідків війни, розробка заходів та рекомендацій щодо відновлення техногенно-екологічної безпеки.*

15. Сокур М. Б. Перспективи впровадження екологічних інновацій в Україні. *Економічні перспективи підприємництва у восні часи та опісля* : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 22 травня 2023 р. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 367–374. URL: <http://surl.li/tnhmq> (0.5 д. а.).

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – **Тарасюк Галина Миколаївна**, доктор економічних наук, професор, декан факультету бізнесу та сфери обслуговування Державного університету «Житомирська політехніка» (м. Житомир) надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На даний час немає єдиної загально визнаної моделі екоорієнтованої економіки та єдиного розуміння категорії «екоінноваційний проєкт». Теоретичні напрацювання авторки роботи дають можливість повно оцінити характеристику екологічного проєкту для розвитку регіону, тому дисертаційна робота Сокур Марини Борисівни на тему «Формування системи управління екоінноваційними проєктами розвитку регіону» є актуальною, адже в роботі пропонуються шляхи концентрації управлінських рішень для екологічного спрямування реалізації проєктів, відповідно, формування на цій основі суспільної екологічної свідомості на шляху посилення екологічного розвитку економіки регіону. Треба звернути увагу на практичне застосування даних пропозицій в місцевій громаді та органах місцевого самоврядування.

2. Авторкою зазначено, що проведено оцінювання джерел фінансування за поділом залежно від рівня економічної системи: національний і міжнародний. Враховуючи взаємозв'язки між соціальними та екологічними проблемами, ці джерела фінансування розвиваються на рівні національної та міжнародної політики. Тому доцільно було б при розкритті взаємозв'язків зазначити, які суми коштів йдуть на вирішення соціальних питань, а які на вирішення екологічних. І потрібно подумати чи є оптимальне співвідношення між цими показниками. Можливо це сприятиме уточненню програм стратегічного розвитку регіону.

3. У роботі зазначено, що зростає частка інвестицій у ресурсозберігаючі й енергоефективні технології в структурі обсягу інвестування в країні. Доцільно було б показати скільки було інвестовано ресурсів у розвиток циркулярної економіки та скільки необхідно для переходу на замкнений цикл виробництва за умов прискореного відновлення у повоєнний період. Дані обсяги показували би потреби національної економіки для зеленого переходу.

4. Заслуговує на увагу розглянута авторкою загальна модель реалізації екоінноваційного проєкту, поетапна система впровадження екоінноваційного проєкту, механізм оцінювання екологічних та соціальних ризиків (с.141-146), проте на нашу думку, автору при оцінці ризиків варто було б більше уваги звернути та навіть врахувати особливості впливу воєнного стану та післявоєнні умови на проєктну діяльність та розвиток територій досліджуваного регіону України.

5. Розглядаючи механізм екологічного реінжинірингу проєктів через призму концепції екологоекономічних ефектів від проєктної діяльності для розвитку регіону на рис. 3.2 (с.158), а саме в частині принципів процесного підходу до проєктної діяльності та й щодо формування системи управління проєктами в цілому (в тому числі управління екоінноваційними проєктами), на нашу думку, доцільно більшою мірою врахувати сучасні принципи концепції методології гнучкого управління проєктами, які в умовах швидкозмінного середовища є ефективними в управлінні проєктами.

Офіційний опонент – **Кравчик Юрій Васильович**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування, начальник відділу інтелектуальної власності та трансферу технологій, Хмельницького національного університету (м. Хмельницький) надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На сторінці 43 авторкою описана динаміка індексу екологічної ефективності. Згідно з рейтингом Україна у 2022 році покращила показник у порівнянні з 2020 роком. Проте у 2022 році Україна зазнала глобального потрясіння. Варто було б у роботі описати які саме чинники впливають на індекс і чому ситуація в країні не вплинула на значення індексу?

2. У дослідженні достатньо об'ємно, а саме на ст 73-78 Вами було проаналізовано динаміку показників розвитку екоінновацій на прикладі ЄС. Разом із тим, доцільно було б провести оцінку України по даним показникам та надати коротку характеристику.

3. У роботі на сторінці 153 авторка порівняла два показники - екологічного інжинірингу та екологічного реінжинірингу. Далі авторка наводить розгорнуте дослідження екологічного реінжинірингу, проте, екологічного інжинірингу було на багато менше. Тому вважаю, що варто було глибше дослідити та провести деталізоване порівняння.

4. Авторкою проведено типовий SWOT - аналіз екологічних проєктів розвитку регіону. Виникає питання, скільки саме було виділено елементів, якщо три, то доцільно було б дослідити глибше та вказати більшу кількість елементів.

Рецензент – **Марченко Ольга Іванівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Державного податкового університету (м. Ірпінь) надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У параграфі 1.1. дисертаційного дослідження бажано було б розкрити, які саме критерії оцінки екоінноваційних проєктів авторка брала за основу при розгляді екоінновацій.

2. У таблиці 1.1. роботи представлено порівняльну характеристику «зеленої економіки», «зеленого зростання», «сталого розвитку» та «циркулярної економіки» на наш погляд, у тексті роботи необхідно було подати більш розгорнуті пояснення щодо інтерпретації автором категорій, які були використані.

3. В пп. 2.1. «Сучасний стан та динаміка фінансового забезпечення екоінноваційних проєктів розвитку регіону» бажано було б більш обґрунтовано показати та систематизувати джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні та Київській області, наприклад, за якими програмами, грантовою підтримкою або іншими варіантами.

4. Погоджуємось з дисертанткою, що для фінансування екоінноваційних проєктів підприємств та організацій регіону можна залучати нетрадиційні джерела фінансування (табл. 2.3.), але необхідно обґрунтувати доцільність застосування венчурних фондів в фінансуванні екоінноваційних проєктів, так як венчурне фінансування знаходиться на стадії формування.

Рецензент – **Новицька Надія Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики Державного податкового університету (м. Ірпінь) надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Автором визначено поняття «Екоінноваційні проєкти» (с. 27), під яким розуміється реалізація екологічних інновацій (екоінновацій) на основі проєктного підходу, що характеризують інноваційні рішення для екологічної стійкості, в яких розроблені новаторські підходи, процеси, інструменти та спрямовані на підтримку ефективного і відповідального споживання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та сприяння захисту навколишнього середовища». Однак, в цьому визначенні відсутні важливі характеристики будь-якого проєкту, а саме: обмеженість у часі та ресурсах. Таким чином, на мою думку, визначення «екоінноваційних проєктів» доцільно доповнити такими характеристиками для підкреслення їх обмеженості у часі та ресурсах, що є важливим аспектом для розуміння природи та характеру таких проєктів.

2. В другому розділі роботи автором проведено міжнародний компаративний аналіз рівня фінансування екоінновацій у різних країнах ЄС та Україні, проаналізовано динаміку часток екологічного податку у структурі податкових надходжень України і країн ЄС, частку видатків на охорону довкілля у загальних видатках бюджету, а також співвідношення надходжень екологічного податку до таких видатків. Зазначений розділ дисертаційної роботи є досить об'ємним і охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних з роллю держави у фінансуванні та стимулюванні екоінноваційних проєктів. Проте, є момент, який можна було б уточнити та розкрити рекомендації щодо можливих шляхів підвищення ефективності фінансування екоінноваційних ініціатив в Україні на основі вивчення досвіду країн ЄС. Це дозволить покращити та конкретизувати рекомендації для покращення стану фінансування екоінновацій в Україні.

3. Додаткове уточнення та розширення цих аспектів допоможе забезпечити більш повний та об'єктивний аналіз ролі держави у фінансуванні екоінновацій та підвищити цінність дисертаційної роботи.

4. В роботі є незначні неточності у оформленні, наприклад додаток Ф, який перескочив у версії pdf на наступну сторінку, крім того присутня різноманітність видів тире у роботі. Хоча думаю, що це може бути суто технічно не доведено до гарного стану.

Науковий керівник - **Гурочкіна Вікторія Вікторівна**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування, без зауважень.

Голова ради - **Лазаренко Дмитро Олександрович**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та економічної безпеки Державного податкового університету. Зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

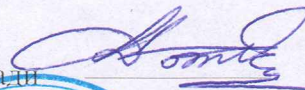
«За» 5(п'ять) членів ради.

«Проти» Немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Сокур Марині Борисівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Лазаренко Дмитро
Олександрович

(власне ім'я та прізвище)

